

5. Market Report "Organic Food: Global Industry Guide", Datamonitor. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.fastmr.com> – 2010.
6. The Organic Trade Association's 2010 Organic Industry Survey [Електронний ресурс] - Режим доступу: www.ota.com – 2010.
7. В 2012 году украинский рынок органических продуктов вырастет вдвое. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://marketing.web-standart.net/node/51977>
8. Рудницька О.В. Передумови становлення ринку органічної продукції в Україні // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2007. – Вип. 3 (42). – С. 130-135.
9. Сайт федерації органічного руху України. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.organic.com.ua>
10. Дудар Т.Г. Аналіз стану маркетингу органічної продукції та шляхи розвитку каналів її збуту на агропродовольчому ринку / Т.Г. Дудар, О.Т. Дудар. – Вісник Львівського національного аграрного університету: економіка АПК, 2010. - №17 (2). – С.160-166.

УДК: 631.1

Морозов Р.В.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ЗЕРНОВОЇ ГАЛУЗІ АПК

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Зерновий сектор України є стратегічною галуззю економіки держави, що визначає обсяги, пропозиції та вартість основних видів продовольства для населення країни, зокрема продуктів переробки зерна і продукції тваринництва, формує істотну частку доходів сільськогосподарських виробників, визначає стан і тенденції розвитку сільських територій, формує валютні доходи держави за рахунок експорту [12].

Враховуючи важливе значення зернової галузі для економіки України, в наукових основах ведення агропромислового виробництва поряд з дослідженням матеріального стану галузі надзвичайного значення набуває проведення комплексного аналізу, прогнозування та планування розвитку цієї галузі економіки. Крім того, реалізація прийнятих законодавчих актів передбачає удосконалення системи прогнозування, зокрема Постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 року № 1158 "Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року" [11] передбачається розроблення та впровадження технологій прогнозування і моделювання розвитку аграрного сектору та сільських територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених питання прогнозування та планування висвітлено у працях Л.Ю. Басовського, Л.П. Владимирової, В.Г. Воронкової, В.М. Геєця, С.В. Глівенка, Т.І. Макаренка, М.В. Мінченка, М.Т. Пашути. Вітчизняна економічна наука впродовж багатьох десятиліть збагачується новими розробками теоретичного і прикладного характеру в цій сфері. Значний внесок у дослідженні проблем організації, прогнозування та планування агропромислового комплексу відіграли праці П.С. Березівського та Н.І. Михалюк. Широке коло питань, пов'язаних із прогнозуванням в системі планування, висвітлено в працях В.М. Нелепа.

Водночас, незважаючи на вагомість даної проблематики й посилену увагу до неї багатьох провідних дослідників, залишаються недостатньо вивченими питання створення

теоретико-методологічних засад, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо прогнозування економічного і соціального розвитку зернової галузі. Таким чином, потреба розв'язання питань, що залишилися поза увагою дослідників, зумовлює вибір теми та визначає актуальність дослідження.

Формування завдання дослідження. Головним завданням дослідження є теоретико-методологічне обґрунтування наукових положень, методичних підходів та розроблення практичних рекомендацій до розв'язання проблеми прогнозування розвитку зернової галузі агропромислового комплексу.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сутність прогнозування вітчизняні науковці визначають як "... процес наукового передбачення, визначення тенденцій розвитку й образу майбутнього" [3, с. 362], "... наукове обґрунтування можливих змін або якісного стану економіки в майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення цього стану" [8, с. 29], "... метод планування, в якому передбачення майбутнього спирається на набутий досвід та поточні припущення відносно майбутнього ..." [9, с. 411].

Головними задачами прогнозування автори роботи [14, с. 512] визначають як "... науковий аналіз соціально-економічних і науково-технічних процесів; оцінка розвитку зазначених процесів в майбутньому; передбачення нових проблем, пов'язаних з цим розвитком; виявлення та аналіз можливих варіантів розвитку соціальних, економічних і науково-технічних процесів".

Враховуючи аналіз окремих точок зору, є підстави вважати, що прогнозування розвитку агропромислового виробництва на галузевому рівні – науково обґрунтоване передбачення напрямів розвитку окремої сільськогосподарської галузі, можливого стану галузі в майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення параметрів соціального і економічного розвитку цієї галузі економіки.

Прогнозні документи розвитку зернової галузі розробляються на основі комплексного аналізу стану використання природного, виробничого, науково-технічного та трудового потенціалу, її конкурентоспроможності та оцінки досягнутого рівня економічного розвитку з урахуванням впливу зовнішніх політичних, економічних та інших факторів і очікуваних тенденцій зміни впливу цих факторів у перспективі. Показники прогнозних документів є орієнтиром для розроблення сільськогосподарськими підприємствами власних прогнозів, бізнес-планів та інших документів.

Зазначимо, що результати прогнозів ураховуються при розробці програм розвитку галузей економіки, що розробляються з метою реалізації державної політики щодо регулювання розвитку цих галузей, концентрації фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів, виробничого і науково-технічного потенціалу, а також координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій і громадян для розв'язання найважливіших галузевих проблем.

Як зазначає В.М. Нелеп, "якість прогнозів значною мірою залежить від методів прогнозування ..." [8, с. 31]. У наукових працях В.П. Боровікова та ін. [2] розглядаються практичні методи прогнозування в системі STATISTICA (система статистичної обробки даних) разом з викладенням необхідних теоретичних основ (викладені основні ідеї, методи і результати теорії стохастичного прогнозування). Е.О. Вуколов [4] досліджує різні методи статистичного аналізу: непараметричні методи математичної статистики, однофакторний дисперсійний аналіз, регресійний аналіз, найпростіші методи аналізу часових рядів, кластерний аналіз. В наукових працях Е.О. Вуколова наведені необхідні теоретичні відомості та розглядається рішення завдань прикладної статистики з використанням пакету STATISTICA.

Нині в економічних дослідженнях велике значення має теорія і практика економетричного моделювання, яка дозволяє дослідити і кількісно визначити внутрішні і зовнішні зв'язки між показниками економічних систем, вивчати закономірності їх

формування і тенденції розвитку. Зауважимо, що економетрія авторами роботи [14, с. 723] визначається як "...напрямок в економіці, заснований на застосуванні математичних моделей для аналізу і прогнозування економічних явищ і пов'язане з визначенням і оцінкою адекватності реальних явищ математичним зображенням...". Крім того, як відмічають П.С. Березівський і Н.І. Михалюк, "під час формування системи моделей необхідно враховувати великий обсяг початкової інформації. Її отримання вимагає своїх спеціальних методів дослідження в різних областях науки: агротехніці, механізації, технології і т. д." [1, с. 358].

Досліджуючи проблему прогнозування розвитку зернової галузі за основними показниками (індикаторами) галузевого розвитку, доцільно звернутися до сучасних теоретичних та методичних напрацювань у цьому напрямку. Зокрема йдеться про індексний метод. Індексний метод характеризується авторами роботи [14, с. 222] як "...метод порівняння економічних чи інших показників двох різних періодів часу або двох різних районів. У відносних числах порівнюються обсяги виробництва, продуктивність праці, рівні цін тощо". Вихідними даними при використанні індексного методу є індивідуальні та зведені індекси (індикатори), що характеризують динаміку певних явищ, зокрема, економічних, у часі або просторі. Як зазначають А.Г. Загородній та ін., "...індивідуальний (динамічний) індекс обчислюють діленням величини явища у звітному періоді на її значення в попередньому періоді. Зведений індекс служить для зіставлення безпосередньо несумірних, різномірних явищ" [6, с. 190].

Термін "індикатор" вітчизняні науковці визначають як "...цифровий показник зміни економічних (зокрема фінансових) величин, що його використовують для обґрунтування економічної політики, спрямованості економічних процесів та оцінки їх результативності" [6, с. 192], "...елементи для відображення даних вимірювань і обчислень у зручному для візуального (наочного) сприйняття вигляді" [14, с. 223].

Слід враховувати також і те, що оцінку соціальної та економічної ефективності реалізації конкретних галузевих програм, а саме комплексної галузевої програми "Розвиток зерновиробництва в Україні до 2015 року" [12], Галузевої комплексної програми "Рис України 2010-2015 роки" [13] та ін. в разі наявності множини індикаторів різновекторної спрямованості, різних за змістом, одиницями виміру, які можуть приймати як кількісний, так і якісний вираз, доцільно проводити шляхом їх інтеграції ("згортки"), що має переваги для забезпечення концентрованою інформацією осіб, які приймають рішення, за рахунок скорочення кількості параметрів ефективності досліджуваної програми.

Основні показники (індикатори) розвитку зернової галузі розраховуються індивідуально щодо конкретної комплексної галузевої програми. Зведення множини соціально-економічних показників реалізації програм до інтегрального (комплексного) проводиться на основі простого адитивного зважування.

Вважаємо, що про сталість розвитку зернової галузі буде свідчити однорідність розрахованих індикаторів, за умов що аналізується неоднорідний (різний за змістом, одиницями виміру) масив даних різновекторної спрямованості.

Для визначення кількісного впливу основних показників (індикаторів) розвитку зернової галузі на інтегральний (зведений) показник доцільно застосувати багатofакторне кореляційно-регресійне моделювання.

Початковим пунктом будь-якого регресійного аналізу є наступна ситуація: об'єкт дослідження, представлений спостереженими величинами (змінними) y , $x_1, \dots, x_n$. Між цими величинами є об'єктивний зв'язок. На основі знань об'єкта досліджень точно відомо, що спостережена величина y залежить від спостережених величин $x_1, \dots, x_n$. Цей зв'язок між залежною величиною y і незалежними змінними $x_1, \dots, x_n$ принципово можна зобразити лінійною функцією [5, с. 21].

Проте, в дійсності спостережені величини відхиляються від цього функціонального зв'язку. Ці відхилення включаються в модель, при цьому припускається, що лінійний

функціональний зв'язок між величинами $y, x_1, \dots, x_n$ доповнюється адитивною випадковою змінною u . Таким чином, лінійне регресійне рівняння функціональних зв'язків можна описати формулою 1:

$$y = u + a_1x_1 + \dots + a_nx_n, \quad (1)$$

де $y, x_1, \dots, x_n$ – спостережені величини; $a_1, \dots, a_n$ – коефіцієнти регресії; u – адитивна випадкова змінна.

Значення спостережених величин $y, x_1, \dots, x_n$ вважаються при оцінці параметрів наперед заданими. Це означає, що по кожній з цих величин необхідно мати ряд даних. Значення випадкової змінної u та істинне значення кожного параметра $a_1, \dots, a_n$ в конкретному випадку невідомі.

Якщо регресійне рівняння описує об'єкт дослідження з економічної сфери і обґрунтовано в теоретично-економічному відношенні, то мова йде про економетричне рівняння. Регресійна модель перетворюється в економетричну перш за все шляхом її теоретично-економічного обґрунтування.

Обґрунтований таким чином регресійний аналіз перетворюється в економетричний аналіз. Відповідно можна стверджувати, що в залежності від теорії, яка застосовується при побудові регресійного рівняння, мова йде про різні рівняння, моделі, аналіз тощо.

За результатами регресійного аналізу визначається залежність змодельованого інтегрального (зведеного) індексу від індикаторів, що характеризують соціально-економічний галузевий розвиток з урахуванням екологічної складової.

Як зазначають В.С. Михалевич та ін., "...побудова математичної моделі економіки завжди підтверджується оцінками адекватності такої моделі реальної дійсності" [14, с. 723]. Техніко-економічне обґрунтування індикаторів, що розраховуються з використанням регресійного аналізу повинно враховувати наступні параметри показників (спостережених величин): коефіцієнт кореляції (R); коефіцієнт детермінації (R^2); коефіцієнт регресії ($a_1, \dots, a_n$); стандартна похибка (Δ); t - критерій; F - критерій (Фішера).

Вибірковий коефіцієнт множинної детермінації (коефіцієнт детермінації) характеризує щільність зв'язку загального впливу всіх незалежних факторів $x_1, \dots, x_n$ на залежну змінну y . Наведений коефіцієнт детермінації характеризує, якою мірою варіація залежної змінної визначається варіацією незалежних факторів. Чим ближчий він до одиниці, тим більша варіація залежної змінної визначається варіацією незалежних змінних. Тому R^2 показує, наскільки якісно побудована регресійна модель до значень y , які спостерігаються [7, с. 178].

Щодо множинного коефіцієнту кореляції (R), то як відмічає О.А. Корольов, "...він характеризує щільність лінійного зв'язку усіх незалежних факторів $x_1, \dots, x_n$ із залежною змінною y . Для нього з урахуванням та без урахування числа ступенів свободи характерна така сама зміна числового значення, як і для коефіцієнта детермінації" [7, с. 179].

Обчислене значення F - критерію (Фішера) порівнюється з табличним при ступенях вільності m і $(n - m - 1)$ та вибраному рівні значущості α (рівень помилки). Якщо $F(m, n - m - 1) > F_{\text{табл}}(m, n - m - 1, \alpha)$, то гіпотезу про істинність зв'язку між залежною і незалежними змінними моделі приймаємо, інакше – відкидаємо [7, с. 186].

І нарешті, розглянемо питання, яке пов'язане зі значущістю коефіцієнта кореляції. Оскільки коефіцієнт кореляції є також вибірковою характеристикою, яка може відхилятися від свого "істинного" значення, значущість коефіцієнта кореляції також потребує перевірки. Вона базується на t - критерії. Якщо $|t| > t_{\text{табл}}(\alpha/2, n - m - 1)$, де $t_{\text{табл}}(\alpha/2, n - m - 1)$ – відповідне табличне значення t - розподілу з $(n - m - 1)$ ступенями вільності, то можна зробити висновок про значущість коефіцієнта кореляції між залежною і незалежними змінними моделі [7, с. 188]. Таким чином, здійснюється перевірка регресійної моделі на адекватність реальному досліджуваному процесу.

Погодимося з точкою зору Й. Грубера, який зазначає, що "...мета регресійного аналізу – отримання теоретично обґрунтованого і статистично надійного точкового та інтервального прогнозів залежної величини $y...$ " [5, с. 21]. Узагальнюючи зарубіжний та вітчизняний практичний досвід й наукові дослідження [2; 3; 4; 5; 7; 14], виділимо серед методів прогнозування методи екстраполяції (тренда), тобто продовження в майбутньому тенденцій, що склалися у минулому.

Слід відмітити, що лінія тренду широко застосовується для розв'язання задач прогнозування за допомогою методів регресійного аналізу. Тренд являє собою узагальнений вираз дій комплексу факторів, тобто він є їхньою рівнодіючою. На відміну від рівняння множинної регресії, самі чинники тут не показуються і вплив кожного з них не виділяється. За єдиний чинник приймається момент часу. Рівняння часового ряду даних за лінійним законом має наступний вигляд (формула 2):

$$y = a_0 + a_1 t, \quad (2)$$

де a_0 – константа (початковий рівень тренда в момент або за період, що приймається за початок відліку часу); a_1 – коефіцієнт регресії, що визначає швидкість і напрямок розвитку досліджуваного показника; t – порядковий номер індексу.

Методом регресійного аналізу можна одержати модель – лінійний тренд. Розроблену систему моделей, що відображають рівень розвитку зернової галузі по комплексу індикаторів, доцільно використовувати у стратегічному плануванні комплексного розвитку конкретної галузі економіки.

Підкреслимо, що механізм реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року [10] передбачає удосконалення порядку регламентації загальнодержавного і регіонального прогнозування та планування соціально-економічного розвитку. Слід додати, що значна частина інформації повинна готуватися в окремих науково-дослідних інститутах та регіональних центрах наукового забезпечення агропромислового виробництва. На науково-дослідні організації необхідно покласти найбільш загальні функції прогнозування перспектив розвитку зернового господарства відповідно до концепції сталого розвитку держави, діючих державних та регіональних програм, схем комплексного використання та охорони навколишнього середовища.

Таким чином, реалізація запропонованого методичного підходу дає змогу оцінити ефективність виконання завдань і заходів державних комплексних галузевих програм та виявити напрями соціально-економічної й екологічної діяльності, що найбільш відповідні стратегічним цілям розвитку зернової галузі.

Висновки з даного дослідження. Результати проведеної роботи дали можливість аргументувати теоретико-методологічні засади та практичні рекомендації з вирішення цієї проблеми і зробити такі висновки:

1. Прогнозування як метод планування – наукове обґрунтування можливих тенденцій або якісного стану галузі економіки в майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення цього стану. Головними завданнями прогнозування на галузевому рівні є: аналіз економічних, соціальних та науково-технічних процесів; виявлення закономірностей, чинників і тенденцій, які визначають подальший соціально-економічний розвиток галузі; вивчення та оцінка можливостей для досягнення поставленої мети і на цій основі прийняття рішення щодо оптимізації розвитку сільськогосподарської галузі.

2. Методологічне обґрунтування наукових положень і розроблення методичних підходів до розв'язання проблеми прогнозування розвитку агропромислового виробництва на галузевому рівні дасть можливість органам законодавчої та виконавчої влади, органами місцевого самоврядування приймати обґрунтовані рішення по управлінню регуляторними заходами щодо вирішення проблем розвитку окремої сільськогосподарської галузі.

Анотація

Узагальнено й систематизовано наукові положення щодо прогнозування розвитку зернової галузі агропромислового комплексу. Акцентовано увагу на основних методах прогнозування. Обґрунтовано методичні підходи та розроблено практичні рекомендації до розв'язання проблеми прогнозування на галузевому рівні.

Ключові слова: управління, прогнозування, стратегічне планування, розвиток, прогноз.

Аннотация

Обобщены и систематизированы научные положения относительно прогнозирования развития зерновой отрасли агропромышленного комплекса. Акцентируется внимание на основных методах прогнозирования. Обоснованы методические подходы и разработаны практические рекомендации к решению проблемы прогнозирования на отраслевом уровне.

Ключевые слова: управление, прогнозирование, стратегическое планирование, развитие, прогноз.

Abstract

Compiled and systematized scientific position relative to forecasting the development of the grain sector of agro-industrial complex. Focuses on the basic methods of forecasting. Grounded methodological approaches and developed practical recommendations to solve the problem of forecasting at the sectoral level.

Keywords: management, forecasting, strategic planning, development, prognosis.

Список використаних джерел:

1. Березівський П.С. Організація, прогнозування та планування агропромислового комплексу: навч. посіб. / П.С. Березівський, Н.І. Михалюк. – 2-ге вид., стереот. – Львів: Магнолія Плюс, 2006. – 443 с.
2. Боровиков В.П. Прогнозирование в системе STATISTICA в среде WINDOWS: основы теории и интенсивная практика на компьютере: учебник для вузов / В.П. Боровиков, Г.И. Ивченко. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 368 с.
3. Василенко В.А. Стратегічне управління: навч. посіб. / В.А. Василенко, Т.І. Ткаченко. – К.: ЦУЛ, 2003. – 396 с.
4. Вуколов Э.А. Основы статистического анализа. Практикум по статистическим методам и исследованию операций с использованием пакетов STATISTICA и EXCEL: учебное пособие по специальности "Менеджмент организации" / Э.А. Вуколов. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: ФОРУМ, 2010. – 463 с.
5. Грубер Й. Економетрія: [у 2 т.] / Й. Грубер. – К.: Нічлава, 1998. – Т. I. – 384 с.
6. Загородній А.Г. Фінансовий словник / Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. – 4-те вид., випр. та доп. – К.: Т-во "Знання", КОО; Л.: Вид-во Львів. банк. ін-ту НБУ. – 566 с.
7. Корольов О.А. Економетрія: навч. посіб. / О.А. Корольов. – 2-ге вид., випр. та скор. – К.: Книга, 2005. – 416 с.
8. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві: підруч. / В.М. Нелеп. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 495 с.
9. Організація управління аграрною економікою: монографія / М.Ф. Кропивко, В.П. Немчук, В.В. Россоха та ін.; За ред. М.Ф. Кропивка. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 420 с.
10. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року / Кабінет Міністрів України, 21.07.2006, № 1001. – (Нормативний документ Кабінету Міністрів України. Постанова): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1001-2006-%EF>

11. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року / Кабінет Міністрів України, 19.09.2007, № 1158. – (Нормативний документ Кабінету Міністрів України. Постанова): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1158-2007-%EF>
12. Про затвердження комплексної галузевої програми "Розвиток зерновиробництва в Україні до 2015 року" / Мінагрополітики, УААН, 23.10.2007, № 757/101. – (Нормативний документ Мінагрополітики, УААН. Наказ): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minagro.crimea-portal.gov.ua/rus/downloads/kom_otr_prog.html
13. Про затвердження Галузевої комплексної програми "Рис України 2010-2015 роки" / Мінагрополітики, НААН України, 14.10.2010, № 647/139. – (Нормативний документ Мінагрополітики, НААН України. Наказ): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1021.6738.0>
14. Словарь по кибернетике: Св. 2000 ст. / Под ред. В.С. Михалевича. – 2-е изд. – К.: Гл. ред. УСЭ им. М.П. Бажана, 1989. – 751 с.

УДК: 631.1

Малюк С.О.

ЕКОНОМІЧНО ОБҐРУНТОВАНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ ПРОДУКЦІЮ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Постановка проблеми. Аграрний сектор економіки України займає домінуючу позицію, серед інших галузей народного господарства, так як забезпечує продовольчу безпеку держави, а промислові галузі – сировиною. На жаль, на сьогоднішній день аграрний сектор економіки переживає кризовий період. Досвід зарубіжних країн з розвинутою ринковою економікою свідчить, що ефективність агропромислового виробництва і розвиток сільських територій значною мірою залежать від державного регулювання й підтримки.

Виділяють прямі та непрямі методи регулювання агропромислового комплексу. Серед непрямих методів важливе місце посідає обґрунтоване ціноутворення на сільськогосподарську продукцію. У сільському господарстві України, на жаль, цей чинник навпаки спричиняє низьку ефективність виробництва. Це пов'язано з тим, що сільське господарство має не рівні стартові умови господарювання порівняно з іншими галузями.

При переході до ринкових відносин для всіх галузей економіки було створено умови вільного ціноутворення, а для сільського господарства запроваджено орієнтовні ціни, що зростали значно нижчими темпами, ніж на товари і послуги, які споживаються сільським господарством, що викликало диспаритет цін [3, С. 5]. Дана проблема у вітчизняній науковій сфері є відносно новою, але це не впливає на актуальність її дослідження.

Аналіз останніх досліджень. У вітчизняній і зарубіжній економічній літературі приділено достатньо уваги питанню ціноутворення в агропромисловому комплексі. Ґрунтовні дослідження здійснили у своїх працях П.Т. Саблук, Ю.Я. Лузан, В.Я. Месель-Веселяк, М.М. Федоров та інші. Але чимало питань стосовно механізму ціноутворення на сільськогосподарську продукцію в ринкових умовах та чинників, що на нього впливають залишаються недостатньо дослідженими.